

Drugspreventie voor adolescent mannelijke verzoekers in opvangvoorzieningen

Een leidraad voor groeps gesprekken

**Een leidraad voor groepsgesprekken met adolescenten
mannelijke verzoekers in opvangvoorzieningen over
drugspreventie**

**Te gebruiken in samenhang met het EUAA-
animatiefilmpje “Everywhere There is Life”**

Maart 2025

Het Europees Ondersteuningsbureau voor asielzaken (EASO) is op 19 januari 2022 omgedoopt tot Asielagentschap van de Europese Unie (EUAA). Alle verwijzingen naar het EASO, EASO-producten en EASO-instanties gelden als verwijzingen naar het EUAA.

Manuscript voltooid in maart 2025

Het Asielagentschap van de Europese Unie (EUAA) of personen die namens het EUAA optreden, zijn niet aansprakelijk voor het eventuele gebruik van de onderstaande informatie.

Luxemburg: Bureau voor publicaties van de Europese Unie, 2025

Pdf ISBN 978-92-9418-048-3 doi:10.2847/8472227 BZ-01-25-014-NL-N

© Asielagentschap van de Europese Unie (EUAA), 2025

Overname met bronvermelding toegestaan.

Voor gebruik of overname van elementen die geen eigendom van het EUAA zijn, is mogelijk de rechtstreekse toestemming van de respectieve rechthebbenden vereist. Het EUAA bezit geen auteursrecht ten aanzien van de volgende onderdelen:

Omslagillustratie: Animatiefilmpje “Everywhere there is life” © EUAA, 2024.

Over deze leidraad

Waarom deze leidraad? Drugsgebruik is een opvallend probleem gebleken in opvangvoorzieningen in de EU-lidstaten en met de Schengenruimte geassocieerde landen ⁽¹⁾. Daarom besteedt het EUAA bijzondere aandacht aan preventie in de omgang met verzoekers, en met name minderjarige mannelijke verzoekers, die als de meest kwetsbare groep worden aangemerkt. Deze leidraad is opgesteld als aanvulling op en voor gebruik in samenhang met het EUAA-animatiefilmpje over drugspreventie ⁽²⁾. Beide zijn bedoeld om opvangprofessionals te helpen bij het voeren van preventieve gesprekken met adolescenten mannelijke verzoekers in opvangvoorzieningen.

Hoe is deze leidraad tot stand gekomen? Het kwetsbaarheidsteam van het EUAA heeft deze leidraad ontwikkeld met ondersteuning van deskundigen uit de lidstaten op het gebied van drugsgebruik en drugspreventie, kwetsbaarheid en geestelijke gezondheid. Essentieel voor het ontwikkelingsproces was de raadpleging van deskundigen van het Drugsagentschap van de Europese Unie.

Voor wie is deze leidraad bedoeld? Deze leidraad is bedoeld voor opvangprofessionals die werken met adolescenten mannelijke verzoekers in de opvang, waaronder maatschappelijk werkers, begeleiders, psychologen en leerkrachten. De leidraad kan ook nuttig zijn voor opvangprofessionals met een ander profiel, die een opleiding in psychosociale hulpverlening hebben.

Gebruik van deze leidraad. Deze leidraad omvat een inleiding en een uit twee delen bestaande hoofdtekst. In het eerste deel wordt het EUAA-animatiefilmpje over drugspreventie en het doel ervan toegelicht. Het tweede deel biedt tips voor het voeren van groepsgesprekken met adolescenten mannelijke verzoekers in opvangvoorzieningen, waarbij het animatiefilmpje als hulpmiddel wordt gebruikt. De bijlagen bevatten een kort overzicht van de thema's drugsgebruik en drugspreventie, ter informatie voor opvangprofessionals die groepsgesprekken met adolescenten mannelijke verzoekers in opvangvoorzieningen begeleiden.

Hoe verhoudt deze leidraad zich tot andere instrumenten van het EUAA? Deze leidraad vormt een aanvulling op andere materialen van het EUAA op het gebied van geestelijke gezondheid en welzijn, psycho-educatie ⁽³⁾ en psychosociale bewustwording van eerstelijnsmedewerkers ⁽⁴⁾. Het animatiefilmpje maakt deel uit van de "Let's Speak Asylum"-portal van het EUAA (informatieverstrekking in het kader van opvang) ⁽⁵⁾. Alle praktische instrumenten van het EUAA zijn online beschikbaar op de EUAA-website: <https://euaa.europa.eu/practical-tools-and-guides>.

⁽¹⁾ De 27 EU-lidstaten en IJsland, Liechtenstein, Noorwegen en Zwitserland.

⁽²⁾ EUAA, "Prevention of Substance Use", EUAA YouTube-kanaal, 13 december 2024, geraadpleegd op 6 februari 2025, <https://www.youtube.com/watch?v=nsJPFqE517o&t=36s>. Het animatiefilmpje is beschikbaar in het Engels en in acht talen die worden gesproken door veel verzoekers om internationale bescherming die in Europa aankomen. Daarnaast is het filmpje ondertiteld in 22 EU-talen.

⁽³⁾ EUAA, *Practical Guide on Mental Health and Well-being of Applicants for International Protection – Part I. for Senior Management*, (Praktische gids voor geestelijke gezondheid en welzijn van verzoekers om internationale bescherming – Deel I voor het hoger management) 2024, geraadpleegd op 19 maart 2025, <https://euaa.europa.eu/publications/mental-health-well-being-applicants-part-i-senior-management>; EUAA, *Practical Guide on Mental Health and Well-being of Applicants for International Protection – Part II. for those working in the first line* (Praktische gids voor geestelijke gezondheid en welzijn van verzoekers om internationale bescherming – Deel II voor eerstelijnsmedewerkers), november 2024, geraadpleegd op 19 maart 2025, <https://euaa.europa.eu/publications/mental-health-well-being-applicants-part-ii-first-line-officers>; EUAA, *Practical Guide on Mental Health and Well-being of Applicants for International Protection – Part III* (Praktische gids voor geestelijke gezondheid en welzijn van verzoekers om internationale bescherming – Deel III). *Toolbox for the implementation of mental health and psychosocial support* (Toolbox voor geestelijke gezondheidszorg en psychosociale ondersteuning), november 2024, geraadpleegd op 19 maart 2025, <https://euaa.europa.eu/publications/mental-health-well-being-applicants-part-iii-toolbox>; EUAA, *How can I support my child during difficult times?* (Hoe kan ik mijn kind in moeilijke tijden ondersteunen?), juni 2023, geraadpleegd op 19 maart 2025, <https://euaa.europa.eu/publications/how-can-i-support-my-child-during-difficult-times>; EUAA, *How can I deal with situations in which my parents seem sad, worried, or angry?* (Hoe ga ik er mee om als mijn ouders verdrietig, bezorgd of boos lijken?), juni 2023, geraadpleegd op 19 maart 2025, <https://euaa.europa.eu/publications/how-can-i-deal-situations-which-my-parents-seem-sad-worried-or-angry>; EUAA, *How to handle situations when my friend or sibling is sad, angry or does dangerous things?* (Wat kan ik doen als mijn vriend(in), broer of zus verdrietig of boos is of gevaarlijke dingen doet?), juni 2023, geraadpleegd op 19 maart 2025, <https://euaa.europa.eu/publications/how-handle-situations-when-my-friend-or-sibling-sad-angry-or-does-dangerous-things>.

⁽⁴⁾ EUAA, "Psychological First Aid" (Psychologische eerste hulp), YouTube-kanaal van EUAA, 26 juni 2023, geraadpleegd op 6 februari 2025, <https://www.youtube.com/watch?v=kbcCUeng8uI> vergezeld van [instructies](https://www.youtube.com/watch?v=kbcCUeng8uI).

⁽⁵⁾ EUAA, Lets Speak Asylum Portal, januari 2023, geraadpleegd op 23 februari 2025, <https://lsa.euaa.europa.eu/>.

Inhoud

Lijst van afkortingen.....	5
1. Inleiding	6
1.1. Het doel van deze leidraad.....	7
1.2. Voor wie is deze leidraad bedoeld?	8
2. Het EUAA-animatiefilmpje over drugspreventie.....	9
2.1. Doel en doelgroep	9
2.2. Belangrijke boodschappen, thema's en symbolen.....	10
2.3. Verhaallijn	11
3. Groepsgesprekken voeren met adolescenten mannelijke verzoekers aan de hand van het EUAA-animatiefilmpje.....	12
3.1. Voorbereiding en waarborgen.....	12
3.2. Het groepsgesprek faciliteren	13
3.2.1. Inleiding van het groepsgesprek	14
3.2.2. Tips om het groepsgesprek op gang te brengen – fase 1.....	15
3.2.3. Tips om het groepsgesprek op gang te brengen – fase 2.....	18
3.2.4. Afsluiting van het groepsgesprek.....	19
Bijlagen met aanvullende informatie voor degenen die preventieve groepsgesprekken opzetten	20
Bijlage I. Drugsgebruik en de invloed ervan op jongeren.....	20
Bijlage II. Wat is effectieve drugspreventie?.....	23

Lijst van afkortingen

Afking	Definitie
EU	Europese Unie
EU+-landen	EU-lidstaten en IJsland, Liechtenstein, Noorwegen en Zwitserland.
EUAA	Asielagentschap van de Europese Unie
EUDA	Drugsagentschap van de Europese Unie
EUPC	Europees preventiecurriculum
Reitox	Réseau Européen d'Information sur les Drogues et les Toxicomanies (Europees Netwerk voor informatie over drugs en drugsverslaving)
Vluchtelingenverdrag	Het Verdrag van 1951 betreffende de status van vluchtelingen en het bijbehorende Protocol van 1967 (in de asielwetgeving van de EU en door het HvJ-EU aangeduid als "het Verdrag van Genève")

1. Inleiding

Volgens recent EUAA-onderzoek is drugsgebruik een opvallend fenomeen in opvangvoorzieningen in Europa dat tot de drie belangrijkste geestelijke gezondheidsproblemen en waarschuwingssignalen voor kritieke incidenten ⁽⁶⁾ behoort. Uit een uitgebreide analyse van dit thema door het EU-drugsagentschap (EUDA) en het Asielagentschap van de Europese Unie (EUAA) ⁽⁷⁾ is gebleken dat opvangprofessionals in de EU-lidstaten en met de Schengenruimte geassocieerde landen (EU+-landen) drugsgebruik als groot (27 %) of incidenteel probleem (50 %) in de opvang beschouwen ⁽⁸⁾.

De vastgestelde oorzaken betreffen ervaringen die zich vóór of tijdens de reis en na aankomst voordoen. Het gaat onder meer om traumatische gebeurtenissen in het land van herkomst of tijdens de doorreis, het verlies van de gemeenschap en sociale steun, het ontbreken van zinvolle activiteiten, onzekerheid over langdurige asielprocedures of werkloosheid in het land van opvang ⁽⁹⁾. Enkele van de meest opvallende gevolgen die zijn waargenomen in verband met het gebruik van alcohol, illegale middelen en voorgeschreven geneesmiddelen door verzoekers, zijn onder meer geestelijke gezondheidsproblemen, sociale problemen zoals werkloosheid, conflicten met familieleden, andere bewoners of personeel, alsook agressie en, in mindere mate, schoolverzuim en problemen op school.

Uit het onderzoek blijkt dat jonge, alleenstaande mannelijke verzoekers, waaronder adolescenten en niet-begeleide minderjarigen, de meest kwetsbare groep vormen. Net als hun leeftijdgenoten uit EU+-landen vertonen adolescente verzoekers vaak risico- en experimenteergedrag, ook in de vorm van drugsgebruik. Zij kunnen in dit opzicht kwetsbaar zijn door de risico's van hun reis en de kritieke veranderingen die ze ondergaan wanneer ze aankomen en verzoeken om internationale bescherming in een nieuw land. Velen ervaren onzekerheid wanneer ze wachten op een beslissing over hun verzoek om internationale bescherming. Bovendien staan degenen die zonder begeleiding in Europa aankomen er alleen voor, terwijl hun familie en gemeenschap vaak ver weg zijn.

Om deze problemen aan te pakken, heeft het EUAA het animatiefilmpje “Everywhere there is life” ontwikkeld, dat is gericht op adolescente jongens in opvangvoorzieningen in de EU+-landen. Het dient als instrument om preventieve gesprekken en mogelijk andere relevante initiatieven in deze situaties te vergemakkelijken.

⁽⁶⁾ EASO, *Mental health of applicants for international protection in Europe – Initial mapping report* (Geestelijke gezondheid van verzoekers om internationale bescherming in Europa – Initieel verkennend verslag) juli 2020, geraadpleegd op 19 maart 2025, <https://euaa.europa.eu/publications/report-mental-health-applicants>; EASO, *Consultations with Applicants for International Protection on Mental Health A participatory approach – supported by Member State authorities* (Raadpleging van verzoekers om internationale bescherming over geestelijke gezondheid. Een participatieve benadering – met steun van autoriteiten van de lidstaten), december 2021, geraadpleegd op 19 maart 2025, <https://euaa.europa.eu/publications/consultation-applicants-international-protection-mental-health>; EUAA, *Critical incident management in the field of asylum and reception* (Beheren van kritieke incidenten op het gebied van asiel en opvang), 2022, geraadpleegd op 19 maart 2025, <https://euaa.europa.eu/publications/critical-incident-management-field-asylum-and-reception>.

⁽⁷⁾ EUAA en EMCDDA, *Professionals working in reception centres in Europe: an overview of drug-related challenges and support needs* (Opvangprofessionals: een overzicht van drugsgerelateerde uitdagingen en ondersteuningsbehoeften), oktober 2023, geraadpleegd op 19 maart 2025, <https://euaa.europa.eu/publications/professionals-working-reception-centres-europe-overview-drug-related-challenges-and-support-needs>.

⁽⁸⁾ Ibid., blz. 21.

⁽⁹⁾ Ibid., blz. 21-22.

1.1. Het doel van deze leidraad

Deze leidraad biedt tips voor het gebruik van het EUAA-animatiefilmpje “Everywhere there is life” om de volgende thema’s te bespreken met adolescenten mannelijke verzoekers in opvangvoorzieningen:

- hoe minderjarige mannelijke verzoekers in het leven in de opvang ervaren en wat de belangrijkste problemen voor hen zijn;
- waar zij zich op moeten concentreren terwijl zij wachten op een beslissing over hun verzoek;
- omgaan met anderen en verbonden blijven in de opvangvoorziening;
- motivatie voor positieve coping door een beroep te doen op beschikbare hulpmiddelen.

Deze leidraad biedt ook een beknopt overzicht van:

- drugsgebruik, de ontwikkeling naar problematisch drugsgebruik en verslavingsstoornissen, met de nadruk op jongeren ([Bijlage I. Drugsgebruik en de invloed ervan op jongeren](#));
- drugspreventie, waarbij de nadruk wordt gelegd op gezonde omgevingen en sociale banden ([Bijlage II. Wat is effectieve drugspreventie?](#)).

De overzichten in de bijlagen helpen opvangprofessionals om een beter inzicht te krijgen in de twee behandelde thema’s.

De volgende zaken vallen buiten het toepassingsgebied van deze leidraad:

- verslavingsstoornissen en daarmee samenhangende schadelijke gevolgen;
- soorten drugs die veel worden gebruikt in Europa, en de effecten ervan.

Deze onderwerpen moeten worden uitgesloten van gesprekken op basis van het EUAA-animatiefilmpje. Als jongens behoefte hebben om te praten over de gevolgen van drugsgebruik of hulp zoeken, wordt geadviseerd om deskundigen op drugsgebied of hulpbronnen te raadplegen, zoals het Europese informatienetwerk over drugs en drugsverslaving (Reitox) van EUDA ⁽¹⁰⁾ en de gecertificeerde trainers van het Europees preventiecurriculum (EUPC) ⁽¹¹⁾.

⁽¹⁰⁾ EUDA, “Reitox network of national focal points”, website van EUDA, geraadpleegd op 15 januari 2025, https://www.euda.europa.eu/about/partners/reitox_en. Reitox is het EUDA-netwerk van actoren op nationaal niveau die zich bezighouden met drugsmonitoring. Het bestaat uit 30 aangewezen nationale instellingen of agentschappen die verantwoordelijk zijn voor het verzamelen en rapporteren van gegevens over drugs en drugsverslaving. Deze instellingen worden “nationale focal points” of “nationale waarnemingscentra voor drugs” genoemd.

⁽¹¹⁾ EUDA, “European Prevention Curriculum (EUPC): list of trainers and master trainers”, website van EUDA, geraadpleegd op 15 januari 2025, https://www.euda.europa.eu/best-practice/european-prevention-curriculum-eupc/list-of-trainers_en. Voor elk land is een lijst met trainers beschikbaar.

1.2. Voor wie is deze leidraad bedoeld?

Deze leidraad is bedoeld voor professionals die werken met adolescente verzoekers, waaronder maatschappelijk werkers, begeleiders, psychologen, kwetsbaarheidsfunctionarissen, leerkrachten en opvangprofessionals met een ander profiel, aangezien zij een achtergrond hebben of een opleiding hebben gevolgd in psychosociale hulpverlening. Ook tolken en interculturele mediators die groepsgesprekken met adolescente jongens ondersteunen, kunnen de leidraad raadplegen.

Van opvangprofessionals die bij deze gesprekken betrokken zijn, wordt niet verwacht dat zij beschikken over deskundigheid op het gebied van drugsgebruik of dat zij desbetreffende informatie kunnen verstrekken.

2. Het EUAA-animatiefilmpje over drugspreventie

Het EUAA-animatiefilmpje over drugspreventie sluit aan bij de benadering van geestelijke gezondheidszorg en psychosociale ondersteuning die tegenwoordig op grote schaal door humanitaire hulpverleners wordt toegepast. Deze benadering erkent het belang van preventieve geestelijke gezondheidszorg voor verzoekers. Ze houdt in dat vanaf het moment van aankomst wordt voorzien in de psychosociale behoeften van een verzoeker door basisvoorzieningen en veiligheid te bieden en door tijdens het verblijf de betrokkenheid van de gemeenschap, de familiebanden, de sociale netwerken en de psycho-educatie te versterken, teneinde het risico op negatief copinggedrag, zoals drugsgebruik, te verminderen en tegelijkertijd de veerkracht te vergroten ⁽¹²⁾.

Het animatiefilmpje volgt ook de wetenschappelijk onderbouwde drugspreventiebenadering van EUDA, waarbij wordt gestreefd naar het creëren van een omgeving die niet uitnodigt tot drugsgebruik, het opbouwen van gezonde sociale relaties en het betrekken van risicogroepen bij zinvolle dagelijkse activiteiten.

Het animatiefilmpje is bedoeld om eerstelijnsfunctionarissen te helpen contacten te leggen met adolescente mannelijke verzoekers, zodat zij gemakkelijker met hen in gesprek kunnen gaan over uitdagingen en hoe zij hun tijd in de opvangvoorziening constructief kunnen besteden. In het animatiefilmpje wordt niet ingegaan op drugsgebruik zelf en worden geen verwijzingen naar verboden, waarschuwingen of straffen gebruikt, omdat deze niet effectief zijn gebleken in drugspreventie bij jongeren.

2.1. Doel en doelgroep

Dit animatiefilmpje is bedoeld voor adolescente mannelijke verzoekers (van 14 tot 17 jaar) om drugsgebruik en negatieve coping te voorkomen. Het gaat ervan uit dat negatieve coping, waaronder drugsgebruik, door adolescente mannelijke verzoekers kan worden voorkomen door middel van een brede aanpak van hun situatie. Deze omvat een gesprek (groepsgesprek) over de veranderingen die ze doormaken, hun gevoelens en de hulpmiddelen die beschikbaar zijn in de opvangvoorziening, zoals sociale ondersteuning en activiteiten zoals sporten of leren. Ze worden aangemoedigd om hun tijd in de opvangvoorziening op een gezonde en productieve manier te besteden in afwachting van hun asielbeslissing ⁽¹³⁾.

⁽¹²⁾ EUAA, *Practical Guide on Mental Health and Well-being of Applicants for International Protection – Part I. for Senior Management* (Praktische gids voor geestelijke gezondheid en welzijn van verzoekers om internationale bescherming – Deel I voor het hoger management), november 2024, blz. 29-30, geraadpleegd op 19 maart 2025, <https://euaa.europa.eu/publications/mental-health-well-being-applicants-part-i-senior-management>.

⁽¹³⁾ Voor de betekenis van deze termen zie [Bijlage I. Drugsgebruik en de invloed ervan op jongeren](#).

Het animatiefilmpje is bedoeld voor minderjarige mannelijke verzoekers die geen ervaring hebben met drugsgebruik of ervaring hebben met incidenteel of experimenteel gebruik. Het wordt afgeraden om het animatiefilmpje te gebruiken voor preventieve gesprekken met adolescente mannelijke verzoekers bij wie sprake is van frequent of schadelijk drugsgebruik of afhankelijkheid.

Het animatiefilmpje dient aan mannelijke tienerverzoekers te worden getoond nadat zij zijn ingeschreven en in de opvangvoorziening zijn ondergebracht. Het is bedoeld voor de periode waarin zij wachten op een beslissing, die maanden kan duren. Deze tijd kan worden besteed aan het ontwikkelen van kennis en vaardigheden voor hun leven na de beslissing en nadat zij de opvangvoorziening hebben verlaten. In dit verband is het essentieel dat zij op de hoogte zijn van alle beschikbare hulpmiddelen in de opvangvoorziening om negatief copinggedrag te voorkomen.

2.2. Belangrijke boodschappen, thema's en symbolen

Het animatiefilmpje bevat de volgende **belangrijke boodschappen** voor adolescente mannelijke verzoekers in de opvang.

De uitdagingen waar je mee te maken krijgt, zijn echt en worden serieus genomen:

- de emoties die je doormaakt na aankomst en terwijl je wacht op de beslissing over je verzoek, zoals zorgen, stress, frustratie en hoop, zijn natuurlijk en begrijpelijk;
- negatieve copingmechanismen, zoals drugsgebruik, kunnen voor sommigen een manier lijken om met onzekerheid en zorgen om te gaan en we kunnen bespreken waarom dat zo is.

Er zijn mogelijkheden om met de situatie om te gaan en het verblijf in de opvangvoorziening nuttig te besteden:

- er zijn middelen beschikbaar die je kunnen helpen om positieve copingmechanismen te ontwikkelen:
 - neem contact op met opvang- en psychosociale medewerkers voor informatie en ondersteuning;
 - neem contact op met medisch personeel om eventuele gezondheidsproblemen of -klachten aan te pakken;
 - maak contact en breng tijd door met andere bewoners;
 - wees actief en neem deel aan groepsactiviteiten;
- vertrouw op je sterke punten, doorzettingsvermogen en veerkracht.

De **belangrijkste thema's** die in het animatiefilmpje aan bod komen, zijn onder meer:

- eenzaamheid, vriendschap en het kiezen van vrienden;
- omgaan met anderen in een nieuw land;
- aanpassen (bv. de lokale taal leren);
- negatieve copingmechanismen (bv. drugsgebruik);
- ambities voor de toekomst (bv. toekomstig beroep);
- positieve copingmechanismen en beschikbare hulpmiddelen in de opvang;
- tot wie je je kunt wenden en wie je kunt vertrouwen terwijl je wacht op de beslissing over je verzoek.

Het animatiefilmpje maakt gebruik van **symbolen** zoals een vlieger, een automonteur en wolken om de bovengenoemde thema's in verschillende landen en contexten weer te geven en te bespreken (voor de betekenis van de symbolen, zie punt [3.2. Het groepsgesprek faciliteren](#)).

2.3. Verhaallijn

In het animatiefilmpje is Ahmad te zien, een 16-jarige Afghaanse jongen die als niet-begeleide asielzoeker al enkele maanden in de opvang zit. Hij deelt zijn gemengde gevoelens en zorgen bij aankomst, maar ook hoe hij er positief mee omging in afwachting van zijn beslissing, waarbij hij negatief gedrag zoals drugsgebruik vermeed. Ahmad zocht steun bij personeel, nam deel aan groepsactiviteiten en maakte vrienden, waardoor hij zich beter voelde en zich meer onderdeel voelde van de gemeenschap van bewoners. Dit hielp hem ook om zich minder zorgen te maken en meer betrokken te zijn.

Het animatiefilmpje laat zien hoe Ahmad in twee opvangvoorzieningen heeft gewoond. Aanvankelijk verblijft hij in een gemengde containerfaciliteit, waarna hij wordt overgebracht naar een gespecialiseerd centrum voor niet-begeleide minderjarigen.

Opmerking: het animatiefilmpje is generiek, ontwikkeld voor alle EU+-landen; daarom kan de afgebeelde opvangcontext voor sommige EU+-landen realistischer zijn dan voor andere.

3. Groepsgesprekken voeren met adolescente mannelijke verzoekers aan de hand van het EUAA-animatiefilmpje

Groepsgesprekken moeten plaatsvinden in opvangvoorzieningen waar recreatieve, ondersteunende en leeractiviteiten voor jonge verzoekers beschikbaar zijn (intern of via verwijzingen). Dit wordt beschouwd als een belangrijke voorwaarde voor het organiseren van dergelijke preventieve gesprekken. Bovendien is het altijd nuttig om dergelijke gesprekken te integreren in een breder aanbod van psychosociale en recreatieve ondersteuning voor de verzoekers.

3.1. Voorbereiding en waarborgen

Groepssamenstelling en kader

- 6-10 adolescente mannelijke verzoekers (14-17 jaar), niet begeleid, apart begeleid of in een gemengde groep.
- Adolescente mannelijke verzoekers die geen drugs gebruiken of die ervaring hebben met matig of sporadisch drugsgebruik.
- Groepsgesprek van 60 à 90 minuten, met een pauze van 15 minuten als het gesprek 90 minuten duurt.

Timing van het gesprek

- Begin vanaf de tweede maand van het verblijf, zodra alle intakeprocedures, waaronder huisvesting, zijn afgerond en deelnemers zich meer op hun gemak voelen.
- Plan de sessies zo in dat ze niet samenvallen met andere verplichtingen van de deelnemers (opleiding, taalcursussen, sport).

Mogelijkheid tot deelname garanderen. Zorg ervoor dat gesprekken worden georganiseerd voor alle geïnteresseerde jongeren.

Geïnformeerde en vrijwillige deelname. Informeer deelnemers en hun verzorgers/voogden van tevoren zodat ze op de hoogte zijn van het doel en de opzet van het gesprek en akkoord gaan met deelname. Spreek gezamenlijk het tijdstip van het gesprek af.

Ondersteuning beschikbaar. Laat de deelnemers weten dat er zo nodig verdere ondersteuning door een maatschappelijk werker of mentor beschikbaar zal zijn.

Veilige ruimte

- Verzoekers die ernstige psychische stress ondervinden of in een crisis verkeren, mogen niet aan de groep deelnemen om te voorkomen dat het gesprek hun psychische stress nog verder vergroot.
- Zorg ervoor dat een deelnemer die tijdens het gesprek psychische stress ondervindt, onmiddellijk gespecialiseerde hulp krijgt en later apart over de thema's kan praten als dat nodig is.
- Bespreek de sessie na afloop met de tolk, vooral als hij of zij ooit zelf verzoeker is geweest.

Aanpak van het gesprek

- Moedig alle deelnemers aan om ervaringen en meningen te delen, maar dring dit niet op. Stille deelname is ook nuttig.
- Behandel de gedeelde meningen als waardevol op zich en vermijd discussies over "goed of fout".
- Stel vervolgvragen om de meningen en reacties van de deelnemers te begrijpen. Blijf openstaan voor de verschillende reacties die ze kunnen uiten: goedkeuring, oordelen, gevoelens, kritiek, vragen of aarzelingen.

Taal en vertolking

- Facilitatoren moeten de taal van de deelnemers spreken of samenwerken met een tolk of intercultureel mediator.
- De tolken moeten worden geïnformeerd over het doel van het gesprek en deze leidraad.
- De taal moet op de leeftijdsgroep afgestemd, eenvoudig, empathisch en boeiend zijn.
- De deelnemers moeten een gemeenschappelijke taal spreken (moedertaal of een tweede taal). Voor gemengde taalgroepen zijn meerdere tolken nodig, wat de gesprekken kan vertragen en de groepsdynamiek kan beïnvloeden.

3.2. Het groepsgesprek faciliteren

Het groepsgesprek wordt geleid door een facilitator, indien nodig ondersteund door een tolk of intercultureel mediator. De facilitator en tolk moeten het animatiefilmpje van tevoren bekijken, elkaar ontmoeten om het doel van het gesprek te bespreken en afspraken te maken over het format en de structuur van het gesprek.

Het wordt aanbevolen om het gesprek in twee fasen te voeren, met een inleidende en een afsluitende fase.

Verloop	Duur	Doel	Hoe
Introductie	10 min.	Bereid de groep jongens voor op het gesprek en stel de regels vast.	• Laat iedereen met elkaar kennismaken. • Kort spelletje.
Fase 1	40 min.	Bespreek de belangrijkste thema's van het animatiefilmpje, waarbij de door de deelnemers geselecteerde thema's voorrang krijgen.	• Toon het volledige animatiefilmpje. • Speel belangrijke scènes van het animatiefilmpje opnieuw af.
Pauze (15 minuten)			
Fase 2	15 min.	Geef deelnemers informatie over de beschikbare hulpmiddelen in de betreffende opvangvoorziening.	• Deel relevante informatie en ander beschikbaar beeldmateriaal.
Afsluiting	10 min.	Erken het belang van de deelname van de jongens en nodig hen uit om indrukken uit het groepsgesprek zelf te delen.	• Een korte ronde met alle deelnemers.

3.2.1. Inleiding van het groepsgesprek

Opstelling van de zitplaatsen.

Het wordt aangeraden om de zitplaatsen in een halve cirkel op te stellen waarin ook de facilitator en de tolk plaatsnemen. Zorg ervoor dat iedereen even goed zicht heeft op het scherm.

Vorbereiding

- Alle deelnemers stellen zich voor als ze elkaar nog niet kennen ⁽¹⁴⁾.
- Speel een kort spelletje ⁽¹⁵⁾ als dat nodig is om een prettige sfeer te creëren.
- Als iedereen elkaar al kent, ga dan direct door naar de volgende stap.

Stel de groepsregels vast

Stel vooraf samen enkele basisregels vast, zoals:

- naar elkaar luisteren;
- respect tonen voor andere meningen;
- aanwezig blijven (geen telefoons/niet in- en uitlopen).

⁽¹⁴⁾ De deelnemers kunnen bijvoorbeeld een bal naar elkaar gooien. De deelnemer met de bal kan zichzelf voorstellen door zijn naam en een van zijn interesses te noemen, en vervolgens de bal doorgeven aan de volgende deelnemer.

⁽¹⁵⁾ Een kort spelletje kan bestaan uit het vragen naar voorkeuren (favoriete sport, fruit, tijdstip van de dag) en elke jongen kort laten uitleggen waarom. Houd de antwoorden kort.

Leg uit:

- wat het doel van het gesprek is en hoe lang het duurt;
- dat het gesprek geen verband houdt met het onderzoek van hun asielverzoek;
- dat er geen goede of verkeerde antwoorden zijn, maar dat het belangrijk is om samen een gesprek te voeren op basis van gedeelde indrukken en opvattingen uit het animatiefilmpje;
- dat de deelnemers op elk moment kunnen vertrekken als ze zich niet op hun gemak voelen.

Bekijk het animatiefilmpje: speel het animatiefilmpje van 2:51 minuten af voor de groep.

Stel om te beginnen deze vraag: “Wat in dit animatiefilmpje heeft indruk op je gemaakt?”

3.2.2. Tips om het groepsgesprek op gang te brengen – fase 1

Thema's identificeren en bespreken die voor deelnemers interessant zijn.

Tijdens het gesprek wordt nagegaan hoe deelnemers op het animatiefilmpje reageren, door thema's te identificeren die hen interesseren, zonder hun ideeën op te dwingen. Verschillende groepen van adolescenten mannelijke verzoekers kunnen zich richten op verschillende thema's, afhankelijk van hun persoonlijke omstandigheden, achtergrond enz. Hierbij kan het bijvoorbeeld gaan om eenzaamheid, aanpassing aan een nieuw land of loopbaanambities. Mogelijk besluiten sommigen om ook over drugs en criminaliteit te praten. Elk thema dat aan bod komt, is bespreekbaar, maar facilitatoren moeten ervoor zorgen dat ze de focus kunnen leggen op preventie en het versterken van veerkracht bij de deelnemers.

Hieronder staan tips voor het gebruik van de thema's en symbolen uit het animatiefilmpje om een zinnig gesprek op gang te brengen. In het onderdeel “inzoomen” worden de belangrijkste onderdelen van het animatiefilmpje toegelicht.

Animatiefilmpje over drugspreventie “Everywhere there is life” – belangrijkste thema's	
<i>Eerste kennismaking met de opvang en een nieuwe omgeving</i>	
Tijdsaanduiding: 00:00 – 00:35	
Belangrijkste boodschappen	De uitdagingen en gevoelens waarmee je bij aankomst in het nieuwe land te maken krijgt, zijn begrijpelijk en worden serieus genomen.
Oriënterende vragen	Aankomen in een nieuw land kan een uitdaging zijn. Als je terugkijkt op je ervaring, wat vond je dan moeilijk en wat vond je positief en nuttig? Je weg vinden op een nieuwe plek kan lastig zijn. Als je terugkijkt op je ervaring, wat vond je dan moeilijk en wat vond je positief en nuttig?
Gespreks-thema's	• taal • nieuwe cultuur en regels • andere thema's die door de deelnemers naar voren zijn gebracht

Belangrijkste symbolen	Containergebouwen: staan voor het tijdelijke karakter van de situatie waarin verzoekers zich bevinden.
Zoom in op het verhaal in het animatiefilmpje. Ahmad, een 16-jarige niet-begeleide jongen uit Afghanistan, komt aan in een opvangcentrum met containergebouwen en voelt zich onzeker en vreemd in de nieuwe omgeving. Hij kampt met eenzaamheid, culturele verschillen en de noodzaak om de regels van de nieuwe omgeving te leren.	
Aarzelingen bij het aanpassen aan een nieuw land	
Tijdsaanduiding: 00:35 – 01:20	
Belangrijkste boodschappen	De uitdagingen en gevoelens waarmee je bij het aanpassen aan het leven in de opvang en aan een nieuwe cultuur te maken krijgt, zijn begrijpelijk en worden serieus genomen.
Oriënterende vragen	Als iemand zich verveelt of zorgen maakt tijdens zijn verblijf in het opvangcentrum, wat zou dan kunnen helpen om het verblijf aangenamer te maken? Wat denk je dat zo iemand kan helpen om zich beter te voelen?
Gespreks-thema's	• eenzaamheid • verveling • heimwee naar huis, familie en vrienden • angst over aanpassing en de uitkomst van het asielverzoek • de juiste vrienden kiezen • negatieve copingmechanismen (roken, drinken, drugs) • andere thema's die door de deelnemers naar voren zijn gebracht
Belangrijkste symbolen	Wolken: staan voor het verstrijken van de tijd; het niet goed verbonden zijn met de werkelijkheid. De nacht: staat voor een slecht humeur, dingen doen die niet goed uitpakken, verdriet.
Zoom in op het verhaal in het animatiefilmpje. Ahmad zit alleen op zijn kamer en kijkt naar de bewolkte lucht, wat staat voor het verstrijken van de tijd zonder dat hij iets te doen heeft. Hij voelt zich eenzaam en overweldigd door de nieuwe situatie en denkt aan zijn familie en vrienden thuis. De scène straalt verdriet en zorgen uit terwijl Ahmad probeert te begrijpen hoe hij zich aan zijn nieuwe leven kan aanpassen.	
In de volgende scène ziet Ahmad een groep jongens buiten het opvangcentrum. Het is laat op de avond en ze roken en drinken en gebruiken mogelijk drugs. Hij merkt echter op dat ook zij zich niet goed voelen en onzeker lijken over hoe ze hun nieuwe leven moeten leiden. Hij besluit zich niet bij hen te voegen. Ahmad beseft dat hij niet naar het nieuwe land is gekomen om drugs te gebruiken om erbij te horen.	
De tijd in de opvang constructief besteden met het oog op toekomstige doelen	
Tijdsaanduiding: 1:20 – 2:38	
Belangrijkste boodschappen	De tijd in de opvang kan op een gezonde en nuttige manier worden besteed aan leren en je voorbereiden op het leven na de asielbeslissing. Je bent veerkrachtig en met de hulp van vrienden en medewerkers kun je je betrokken en tevreden voelen terwijl je wacht op een beslissing over je verzoek.

Oriënterende vragen	Waarom zijn goede vrienden belangrijk? Wat betekent het om een goede vriend te zijn? Welk beroep zou je willen uitoefenen en waarom? Welke vaardigheden zijn er nodig voor dit beroep? Wat waardeer je het meest aan je eigen land en cultuur? Als je de kans zou krijgen om een vervolg op dit animatiefilmpje te maken, hoe zou je het verhaal van Ahmad dan verder laten gaan? <i>Alternatieve benadering</i> Wat vind je van hoe Ahmad zijn verblijf in de opvang heeft besteed – is het nuttig geweest? Denk je dat Ahmad iets doet wat jij ook meer zou kunnen doen? Heb je nog andere ideeën?
Gespreksthema's	• vriendschap: goede vrienden kiezen en slechte invloeden vermijden • een beroep leren: focussen op vaardigheden die je nodig hebt voor je toekomstige beroep • veerkracht • het belang van de thuiscultuur en de taal
Belangrijkste symbolen	Vlieger: staat voor vrijheid, veerkracht, hoop, teamwork en vriendschap (twee jongens zijn aan het vliegeren). <i>Vliegeren is een populaire buitensport in landen als Afghanistan of Syrië.</i> Automonteur: staat voor een beroep dat voldoening en onafhankelijkheid biedt.
Zoom in op het verhaal in het animatiefilmpje. Ahmad besluit geen drugs te gebruiken om erbij te horen en richt zich in plaats daarvan op zijn doel om een beroep te krijgen. De wolken buiten zijn raam veranderen in een vlieger, die symbool staat voor zijn toekomstige aspiraties. In de eerstvolgende scène, die de toekomst vertegenwoordigt, is Ahmad ouder en werkt hij als automonteur. In de scène daarna is te zien hoe Ahmad is verhuisd naar een gespecialiseerd centrum voor niet-begeleide minderjarigen waar hij deelneemt aan activiteiten, goede vrienden maakt zoals Hussein en taallessen volgt. Ze zijn vaak samen, gaan vliegeren en maken huiswerk. In de laatste scène zie je Ahmad aan de telefoon met een familielid, terwijl hij zich klaarmaakt om te gaan sporten met vrienden en zijn maatschappelijk werker te ontmoeten. Dit laat zien hoe goed hij zijn tijd in de opvang heeft besteed. Opmerking: Niet alle jongens houden van vliegeren (sommigen zien het als een activiteit voor kleine kinderen). In dat geval kun je ze vragen naar een activiteit/spel die of dat ze graag met vrienden doen.	

3.2.3. Tips om het groepsgesprek op gang te brengen – fase 2

Informatie over de hulpmiddelen die beschikbaar zijn voor deelnemers.

Het gesprek rond de “geselecteerde” thema’s zal leiden tot een gesprek over de hulpmiddelen die in de opvangvoorziening beschikbaar zijn om adolescente jongens te helpen hun tijd op een gestructureerde en gezonde manier te besteden.

Je verstrekt informatie over informatievoorziening, medische en psychologische ondersteuning, taalonderwijs, schoolondersteuning en recreatieve, sportieve en culturele activiteiten.

Daarnaast stel je het ondersteunend personeel in het centrum voor, zoals maatschappelijk werkers, verpleegkundigen, artsen en psychologen, indien beschikbaar. Het doel is jongens te stimuleren om de opvangvoorziening als een gemeenschap te zien en de daar beschikbare hulpmiddelen te benutten door het personeel waar nodig om hulp te vragen.

De tijd in de opvang constructief besteden aan het verkrijgen van informatie, ondersteuning of begeleiding		Tijdsaanduiding: 1:41 – 2:10
Belangrijkste boodschappen	Er zijn hulpmiddelen in de opvang die je helpen je tijd op een gezonde manier te besteden. Als je iets nodig hebt, meld dit dan aan het betreffende personeel. Vraag om ondersteuning en stel vragen wanneer je behoefte hebt aan informatie en begeleiding.	
Oriënterende vragen	Weet je wanneer je bij het personeel terecht kunt voor ondersteuning? Ben je op de hoogte van de sociale, educatieve en recreatieve activiteiten in deze opvangvoorziening?	
Gespreksthema's	• belang van medische, psychosociale, onderwijs- en taalondersteuning (bespreek alleen die welke beschikbaar en toegankelijk zijn) • het organiseren van de dag en de beschikbare recreatieve activiteiten • specifieke beschikbare sociale, medische, educatieve en recreatieve hulpmiddelen	
Belangrijkste symbolen	Vlieger: staat voor vriendschap, teamwerk en steun van lotgenoten. Opvangmedewerkers (verpleegkundige, opvangfunctionaris): staan voor het belang van menselijke interactie en het bieden van ondersteuning.	
Zoom in op het verhaal in het animatiefilmpje. Ahmad wendt zich tot het personeel voor hulp. Hij spreekt met een maatschappelijk werker voor advies over het sociale leven in de opvang en bezoekt de verpleegkundige voor medicijnen tegen zijn pijn. Ahmad's vriend Hussein vraagt ook advies aan de maatschappelijk werker, die luistert en begeleiding biedt, en eventueel een psycholoog voorstelt als dat nodig is. Het animatiefilmpje eindigt met een boodschap waarin jongeren worden aangemoedigd zich voor advies tot het personeel van het opvangcentrum te wenden.		

3.2.4. Afsluiting van het groepsgesprek

Om de sessie af te sluiten, nodig je de jongens uit om hun mening over het gesprek te delen door te vragen:

- Wat vond je goed aan ons gesprek?
- Wat had beter gekund?
- Als je in één woord of beeld zou kunnen beschrijven wat je van het gesprek vindt, wat zou dat dan zijn?

Ga niet opnieuw in gesprek op basis van hun antwoorden. Bied hun gewoon de ruimte om hun mening of gevoelens te delen. Wanneer iedereen heeft gesproken, bedank hen dan voor hun deelname.

Opmerking. Laat de jongens weten dat ze op een geschikt moment een maatschappelijk werker of mentor kunnen ontmoeten als ze verder willen praten over het animatiefilmpje en de thema's ervan of over iets wat het gesprek heeft getriggerd.

Bijlagen met aanvullende informatie voor degenen die preventieve groeps gesprekken opzetten

De onderstaande overzichten zijn bedoeld om het algemene begrip rond het thema drugsgebruik te vergroten bij opvangprofessionals die groeps gesprekken met adolescenten mannelijke verzoekers zullen begeleiden. Ze zijn als zodanig niet bedoeld als materiaal om te worden gebruikt in de groeps gesprekken.

Bijlage I. Drugsgebruik en de invloed ervan op jongeren

De drugsproblematiek in de EU wordt gekenmerkt door een hoge beschikbaarheid en een hoog gebruik van drugs. De bandbreedte van beschikbare drugs is zeer breed en omvat een breed scala aan psychoactieve stoffen en nieuwe synthetische drugs. Personen die drugs gebruiken lopen mogelijk een groter risico op nadelige gevolgen voor hun gezondheid doordat zij, mogelijk zonder het te beseffen, krachtigere of nieuwere drugs of drugscombinaties gebruiken waarvan de gezondheidsrisico's onbekend zijn ⁽¹⁶⁾. In Europese landen wordt drugsgebruik waargenomen bij zowel volwassenen als jongeren.

Wat is drugsgebruik? Het gebruik van verschillende psychoactieve stoffen die gevoelens, waarnemingen, denkprocessen en/of gedrag beïnvloeden. Het kan gaan om incidenteel en experimenteel gebruik dat echter, afhankelijk van verschillende factoren, kan uitgroeien tot regelmatig en problematisch gebruik. Drugsgebruik verloopt in drie fasen, zoals hieronder beschreven.

1. Gebruik, waarbij sprake is van matige en sporadische inname, en waarbij drugsgebruik een van de vele activiteiten is die de persoon voor recreatieve doeleinden onderneemt.
2. Bij intensiever, verhoogd gebruik wordt het drugsgebruik langduriger en frequenter en wordt het de belangrijkste vrijetijdsbesteding van de persoon. Het sociale en persoonlijke functioneren wordt gaandeweg beperkt, maar het gedrag is nog steeds grotendeels georganiseerd en de persoon is nog in staat de meeste taken en verantwoordelijkheden te vervullen.
3. Door het verlies van controle over het drugsgebruik en de ontwikkeling van een verslavingsstoornis staan drugsgelateerde activiteiten nu centraal in het leven van

⁽¹⁶⁾ EMCDDA, *Europees Drugsverslag. Trends en ontwikkelingen*, Bureau voor publicaties van de Europese Unie, Luxemburg, 2022, EMCDDA, *Europees Drugsverslag 2024*, EUDA.europa.eu, 2024, geraadpleegd op 5 december 2024, <https://emcdda.europa.eu/publications/european-drug-report/2024>

de persoon. Er zij op gewezen dat een bepaalde fase pas kan, maar niet hoeft in te gaan als de vorige fase is doorlopen ⁽¹⁷⁾.

Wat is een verslavingsstoornis? De meeste mensen die drugs gebruiken, ondervinden geen ernstige schade. Sommige drugsgebruikers krijgen echter te maken met problemen die hun gezondheid, sociale functioneren en welzijn aanzienlijk aantasten. Deze problemen, “verslavingsstoornissen” genoemd, kunnen licht, matig of ernstig van aard zijn. Volgens de Wereldgezondheidsorganisatie (internationale classificatie van ziekten, ICD-11) wordt een onderscheid gemaakt tussen schadelijk drugsgebruik en afhankelijkheid. Onder schadelijk drugsgebruik wordt verstaan een patroon van drugsgebruik dat schade toebrengt aan de lichamelijke of geestelijke gezondheid. Afhankelijkheid verwijst naar drugsgebruik dat leidt tot craving en problemen bij het beheersen van het gebruik, tot aanhoudend gebruik ondanks nadelige gevolgen, en tot gewenning en ontwenningsschijnselen. Sommige mensen kunnen toch problemen hebben in verband met hun drugsgebruik zonder dat ze voldoen aan de klinische criteria voor schadelijk gebruik of verslaving ⁽¹⁸⁾.

Drugsgebruik en jongeren. Uit het Europees Scholierenonderzoek over alcohol en andere drugs, een periodieke enquête onder jongeren van 15 tot 16 jaar, blijkt dat zij in aanzienlijke mate blootstaan aan de gevolgen van roken en alcoholgebruik, waaronder gevallen van dronkenschap. Bijna een vijfde van de deelnemers aan het onderzoek gaf aan illegale drugs te gebruiken, waarbij cannabis de meest gebruikte stof was. Het niet-medische gebruik van voorgeschreven geneesmiddelen onder adolescenten is zorgwekkend: sommige studenten melden dat ze ooit kalmeringsmiddelen, sedatieven en pijnstillers hebben gebruikt “om high te worden” ⁽¹⁹⁾. Jongeren die in Europa aankomen, zoals verzoekers om internationale bescherming, worden blootgesteld aan een maatschappij met een permissief beleid met betrekking tot drugsgebruik en aan de potentiële risico’s die daarmee gepaard gaan.

Jongeren kunnen om verschillende redenen drugs proberen of gebruiken.

Kopiëren van gedrag van anderen

Ouders en volwassenen die regelmatig alcohol drinken, roken en/of drugs gebruiken, wekken de indruk dat drugsgebruik is toegestaan en wordt geaccepteerd. Deze indruk wordt ook gewekt door leeftijdgenoten en vrienden die drinken of cannabis gebruiken en in

⁽¹⁷⁾ EMCDDA, *European Prevention Curriculum. A Handbook for decision-makers, opinion-makers and policy-makers in science-based prevention of substance use*, Bureau voor publicaties van de Europese Unie, Luxemburg, 2019, EUDA.europa.eu, blz. 28-29, geraadpleegd op 19 maart 2025, https://www.euda.europa.eu/publications/manuals/european-prevention-curriculum_en. Vertaald als *Europees preventiehandboek: een leidraad voor wetenschappelijk onderbouwde preventie in de praktijk*, Brussel 2020. Het Europees preventiehandboek is bedoeld voor de opleiding van professionals die betrokken zijn bij het vormgeven van preventiebeslissingen, -adviezen en -beleid in Europa op het gebied van wetenschappelijk onderbouwde drugspreventie.

⁽¹⁸⁾ EMCDDA, *European Prevention Curriculum. A Handbook for decision-makers, opinion-makers and policy-makers in science-based prevention of substance use*, Bureau voor publicaties van de Europese Unie, Luxemburg, 2019, blz. 29-30, geraadpleegd op 19 maart 2025, https://www.euda.europa.eu/publications/manuals/european-prevention-curriculum_en. Vertaald als *Europees preventiehandboek: een leidraad voor wetenschappelijk onderbouwde preventie in de praktijk*, Brussel 2020.

⁽¹⁹⁾ EMCDDA, *ESPAD Report 2019. Results from the European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs* (Resultaten van de Europese enquête naar het gebruik van alcohol en drugs op school), Bureau voor publicaties van de Europese Unie, Luxemburg, 2020, geraadpleegd op 19 maart 2025, https://www.espad.org/sites/default/files/2020.3878_EN_04.pdf, blz. 42-48. De enquête werd uitgevoerd in 49 Europese landen.

het algemeen door een omgeving waarin het lijkt dat drugsgebruik hoort bij het leven van jongeren en dat zij daar zogenaamd van genieten.

Nieuwsgierigheid en ervaringsdrang

Psychoactieve stoffen kunnen uit nieuwsgierigheid of om onmiddellijke bevrediging te zoeken worden gebruikt, omdat ze snel werken en de eerste effecten soms prettig kunnen zijn. Iemand kan ook drugs proberen om onafhankelijkheid te ervaren en te tonen en zich volwassener te voelen.

Ontsnapping en zelfmedicatie.

Als een jongere gefrustreerd is en geen goede vrienden of een ondersteunende sociale omgeving heeft, kan hij of zij naar drugs grijpen om zich beter te voelen en meer energie en zelfvertrouwen te krijgen. Soms worden drugs gebruikt om stress (bv. op school), angst of depressie onder controle te houden. Daartoe gebruiken sommigen voorgeschreven stimulerende middelen om zich energiever te voelen en zich beter te kunnen concentreren, of voorgeschreven kalmerende middelen om emotionele stress van verschillende aard het hoofd te bieden.

Eenzaamheid en verveling

Sommige jongeren kunnen het moeilijk vinden om zichzelf bezig te houden of om met eenzaamheid om te gaan. Drugs kunnen hen iets te doen geven, maar ze kunnen ook een gemeenschappelijke basis vormen om met lotgenoten om te gaan en zich aan een groep te binden.

Gebrek aan zelfvertrouwen, behoefte om zich vrijer te uiten

Een jongere kan onder de invloed van drugs denken dat hij met meer zelfvertrouwen kan handelen, omdat remmingen worden verminderd en sociale angst wordt onderdrukt. Op deze manier kan iemand de moed opbrengen om dingen te doen die hij normaal niet zou doen, zoals dansen, ook al kan hij dat niet, uit volle borst zingen, ook al is hij geen goede zanger, of contact zoeken met leeftijdgenoten, ook al is hij erg verlegen.

Stimulerende omgeving

Het is heel gewoon om in films, populaire media en sociale media te zien hoe mensen, jong en oud, alcohol drinken of drugs gebruiken. Deze activiteiten worden vaak gepresenteerd als activiteiten die geen gevolgen hebben.

Hoewel incidenteel drugsgebruik niet meteen schadelijk hoeft te zijn, kunnen frequent gebruik, gebruik van grote hoeveelheden, een vroege start, polydrugsgebruik ⁽²⁰⁾ en risicovol gedrag (drugsgebruik in combinatie met autorijden of seksuele activiteit) wel negatieve gevolgen hebben. Er zijn sterke aanwijzingen dat veelvuldig drugsgebruik kan leiden tot

⁽²⁰⁾ Polydrugsgebruik verwijst naar het gebruik van twee of meer psychoactieve stoffen, legaal of illegaal, gelijktijdig of achtereenvolgens. Het gebruik van drugs in combinatie kan het risico op gezondheidsproblemen vergroten en de uitvoering van effectieve interventies bemoeilijken, wat bijvoorbeeld een probleem is bij de behandeling van acute vergiftiging.

een slechte lichamelijke en geestelijke gezondheid, met gevolgen voor de academische betrokkenheid en prestaties ⁽²¹⁾.

Bijlage II. Wat is effectieve drugspreventie?

Drugspreventie is gericht op het stoppen of uitstellen van het gebruik van psychoactieve middelen. Ze kan ook een rol spelen bij het verminderen van de kans dat mensen die begonnen zijn met drugsgebruik, verder afglijden naar problematisch drugsgebruik ⁽²²⁾. De meeste groepen voor wie preventie bedoeld is, lopen geen direct risico op een verslavingsstoornis, maar ze kunnen wel risico lopen op gezondheids- of psychologische problemen, schooluitval, problemen met de politie, risicogedrag (bv. seksueel risicogedrag). Deze kunnen worden ervaren door iedereen die drugs gebruikt.

Uit onderzoek blijkt dat het uitstellen van drugsgebruik onder schoolgaande jongeren kan worden bereikt wanneer preventie zowel gericht is op het ontwikkelen van de persoonlijke en sociale vaardigheden van jongeren om een gezonde sociale ontwikkeling te ondersteunen, als op het creëren van een stimulerende omgeving met weinig triggers voor ongezond gedrag. Dergelijke preventiestrategieën zijn gericht op:

- het ontwikkelen van sociale vaardigheden, weigeringsvaardigheden en gezonde besluitvormingscapaciteiten op individueel niveau;
- schoolbeleid rond drugsgebruik;
- het ontwikkelen van een beschermende en verzorgende onderwijsomgeving die bevorderlijk is voor het leren en duidelijke regels vastlegt over drugsgebruik ⁽²³⁾ op een omgevingsgericht, systemisch niveau.

Drugsgebruik onder jongeren maakt vaak deel uit van een breder patroon van gedragsproblemen en risicogedrag. Preventieve maatregelen moeten het probleem dan ook op een brede manier aanpakken. In plaats van drugsgebruik expliciet en geïsoleerd aan te pakken, moet de nadruk worden gelegd op het ontwikkelen van sociale vaardigheden en competenties ter ondersteuning van een gezonde sociale ontwikkeling en moeten de omgevings-, sociale en commerciële determinanten en factoren die tot dergelijk gedrag leiden, worden aangepakt in plaats van het drugsgebruik op zich.

⁽²¹⁾ Bureau van de Verenigde Naties voor drugs- en misdaadbestrijding, Organisatie van de Verenigde Naties voor Onderwijs, Wetenschap en Cultuur, de Wereldgezondheidsorganisatie, "Education Sector Responses to the Use of Alcohol, Tobacco and Drugs", *Good Policy and Practice in Health Education* (Goed beleid en goede praktijken in de gezondheidseducatie), Booklet 10, 2017, blz. 26, geraadpleegd op 19 maart 2025, https://cdn.who.int/media/docs/default-source/substance-use/247509eng.pdf?sfvrsn=51329e52_2&download=true.

⁽²²⁾ EMCDDA, *Europees Drugsrapport 2024*, EUDA.europa.eu, 2024, geraadpleegd op 5 december 2024, blz. 14, <https://emcdda.europa.eu/publications/european-drug-report/2024>

⁽²³⁾ EUDA, "Schools and drugs: health and social responses", april 2022, geraadpleegd op 4 december 2024, https://www.euda.europa.eu/publications/mini-guides/schools-and-drugs-health-and-social-responses_en

Wat houdt drugspreventie in (met de nadruk op jongeren)?

WEL DOEN	NIET DOEN
Op mesoniveau (sociale omgeving; gemeenschap) Zorgen voor een omgeving: • die drugsvrij is; • waar blootstelling aan ongezond of risicovol gedrag wordt beperkt; • die gezonde gedragsmogelijkheden bevordert; • die sociale verbondenheid bevordert. Zorgen voor gezonde sociale banden. Zorgen voor hechte familiebanden en ondersteuning en betrokkenheid van de gemeenschap. Op microniveau (individueel niveau) • Zorgen voor zinvolle betrokkenheid en een duidelijk doel. • Ontwikkelen van sociale vaardigheden. • Psycho-educatie (emotionele geletterdheid, omgaan met emoties en stress). • Aanleren van effectieve communicatie en het ontwikkelen van interpersoonlijke vaardigheden. • Ondersteuning van ouders bij het ontwikkelen van ouderlijke vaardigheden.	Interventies aanbieden met alleen informatie over: • soorten drugs. • de negatieve effecten van drugs op lichaam en geest. • straffen in verband met drugsgebruik. Interventies aanbieden (via sociale en massamedia) die impliciet suggereren dat drugsgebruik wijdverbreid en normaal is, dat het een culturele norm is of een gebruikelijke manier om met tegenslagen om te gaan.

Bureau voor publicaties
van de Europese Unie

